

Verslag bijeenkomst BBN 21-3-2023

Aanwezig: Paul Meijer (voorzitter), Johan Riemersma, Henk Ham, Hans Wels (verslag).

Afwezig met kennisgeving: Jan Bronius en Jenna Vermaat.

Notulen 17-1-2023: Geen opmerkingen.

Zonnehof/Sam en Sophie/hoogbouw: de mogelijkheden om een petitie te starten worden onderzocht. Het is echter veel werk om te realiseren. De problematiek lijkt wel overgekomen te zijn bij de gemeente. Er is nog geen bouwvergunning afgegeven. Hieronder is integraal de brief overgenomen die door het BBN verstuurd is. We moeten verder maar even afwachten.

Amersfoort 14 februari 2023

Beste Henk Jan Dokter

Aan de hand van onze aantekeningen reconstrueerden we onze opmerkingen over participatie tijdens het gesprek waarbij jij jouw excuus aanbood voor de gelekte laatdunkende mailwisseling. Dat was begin december 2022. Op 23 januari jl. tijdens het tweede overleg met SGLA, FORUM FLEHITE, BBN, HEEMSCHUT beloofden we Rutger Dijksterhuis onze verbeterpunten inzake participatie te sturen. Dat doen we bij deze.

Nadat de excuses waren aangeboden hebben we in december in goede sfeer besproken wat er verbeterd kan worden aan het proces van burger participatie. De suggesties kwamen van onze kant. Dat viel jou ook op want je opperde dat het wellicht een goed idee was om onze ervaringen te presenteren aan collega projectmanagers.

En toen hoorden we lange tijd niets meer

We merkten op, dat we bij de start van de Zonnehof ontwikkeling hoorden: 'dit zijn nog onuitgewerkte plannen' en 'we geven jullie zorgen door aan de ontwikkelaars'. Even later schreven we wethouder Astrid Janssen een brief waarin we aandrongen op een integrale gebiedsvisie. We kregen een vriendelijke reactie - niet van haar persoonlijk - terug waarin we werden terugverwezen naar de hoogbouwvisie. Na een jaar poogden we weer een afspraak te maken met Bob Braak, de toenmalige projectmanager. Dat lukte niet. We hoorden zodoende na onze brief jarenlang niets meer. Ook niet wat er tussentijds gedaan werd met onze suggesties, second opinions en kritiek. Tenslotte, eind 2022, kregen we het kant en klare ontwerp gepresenteerd en bleek de verkoop te zijn gestart. Uit de gelekte, laatdunkende mailwisseling bleek dat we niet - nooit? - serieus waren genomen.

Kortom, participatie startte veelbelovend aan het begin en aan de voorkant maar al snel was er geen sprake meer van participatie, laat staan van co-creatie. Participatie was een vinkje geworden. Bij een ander gemeentelijk project over zonnepanelen in de beschermde binnenstad was participatie goed verlopen. Dat had ons vertrouwen gegeven. Ook al beseften we dat projecten in de openbare ruimte lastiger kunnen zijn. Er spelen veel tegengestelde belangen. Er gaat veel geld in om. En technische experts zijn niet altijd even mededeelzaam naar leken.

Tussentijdse rapportages aan B&W

We wisten dat de supervisor rapporteerde aan B&W. Niet aan BBN, noch aan SGLA, FORUM FLEHITE en HEEMSCHUT. Toen medio 2012 de definitieve plannen voor SUNCOURT gepresenteerd werden was de stille boodschap: 'applaus graag, voor kritiek en protest is het nu te laat'. 'We hebben jullie gehoord, sommige zaken hebben we ter harte genomen'. Waren we nu klapvee geworden? Dat kun je wel zeggen. Onze kritiek werd - zo

bleek bij toeval uit de laatdunkende mailwisseling - gezien als gezeur van lastige clubjes die hun zicht op de realiteit kwijt waren.

Geen weg terug

We vroegen of er nog iets veranderd kon worden aan de bouwplannen. Of er nog een second opinion mogelijk was. De schop was immers nog steeds niet in de grond gestoken. Nee, dat was niet zo. Wat wel zo was: er zou lering getrokken worden uit de gemaakte fouten. 'In de toekomst gaan we het anders doen'.

Geen goed verhaal

We drongen vanaf het begin aan op een integrale gebiedsvisie. Onze wenkbrauwen waren omhoog gegaan bij 'kaders', 'supervisor' en een uitzondering in de Hoogbouwvisie, die een 17 woonlagen hoog gebouw aan de rand van de beschermde binnenstad mogelijk moest maken. Dat vonden we geen goed verhaal. Hadden de ontwikkelaars er een voor hen gunstige deal uit weten te slepen en democratie geen goede dienst bewezen? Vragen we ons nu af. Met het inzicht van nu onderstrepen we extra het belang van een goed verhaal. Omwonenden kunnen worden uitgenodigd om mee te schrijven aan dat verhaal. In deze overtuiging worden we gesterkt door enkele goede voorbeelden. Zo vertelde de Utrechtse 'fiets-wethouder' - Lot van Hooijdonk, wethouder Mobiliteit en Klimaat en Energie - tijdens het laatste Stadsringcafé hoe zij met een goed en duidelijk verhaal de omwonenden had mee gekregen. Niet alle omwonenden, maar toch. En in het NRC stond een serie artikelen over de Leusderweg waarin we lazen hoe Maurice Hoogevest de omwonenden vanaf het begin heeft laten meedenken bij zijn project Common Woods. Met de nodige vertragingen, maar toch.

Een negatief mensbeeld

Ten stadhuize en bij ontwikkelaars bestond een negatief mensbeeld, dat participatie - laat staan co-creatie - in de weg stond. Dat bleek uit de gewraakte mailwisseling. We herkennen ons niet in het nogal stereotype beeld dat uitgaat van een type omwonenden dat per definitie overal tegen is, dat hun eigen deelbelang voorop stelt en geen verandering duldt. Kortom, dat er sprake zou zijn van een not-in-my-backyard cultuur. Komt dat alles voort uit de vrees dat omwonenden de bouwprocessen van de betrokken experts - ontwikkelaars en ambtenaren - vertragen? Snappen omwonenden dan niet dat er veel woningen gebouwd moeten worden en dat er op de plek van SAM al veel plannen zijn gesneuveld? Dat snappen we. Met kinderen die niet kunnen starten op de woonmarkt en met ouders die niet kunnen doorstromen naar een kleinere woning. Dat leegstand niet beter wordt aangepakt, daar snappen we overigens niets van.

Je vertelde eerlijk dat je een negatief beeld had gehad van SGLA (relshoppers?) en dat je nooit had gehoord van Forum Flehite. Je kende hun alternatieve voorstellen niet. Ondertussen stond in de gelekte mail dat de clubjes 'geen realistische plannen' hadden. Je kende de plannen niet eens! Laat staan dat je een poging had gedaan om ons op zijn minst te snappen. Goed voorbeeld: Astrid Janssen had al tijdens vorige coalitie-periode contact gezocht met SGLA teneinde hun acties beter te snappen.

De SGLA had bij de behandeling van de Hoogbouwvisie in de Raad puntig samengevat waar de schoen wrong: 'Hoogbouw helpt bij verdichten, maar verdichten kán zonder hoogbouw. Hoogbouw mág (hoogbouwvisie) maar móet niet!'. Hopelijk overbodig: wij zijn niet koste wat koste tegen hoogbouw. Tot op de dag van vandaag is er geen second opinion of een businesscase waarin de voor- en nadelen van 17 hoog worden afgewogen tegen de voor- en nadelen van 8 of 9 lagen middelhoogbouw.

Gelegenheidsargument

Ondertussen bleef ieder voorsorteren op de bouw van een hoge iconische toren met als gelegenheidsargument dat bezoekers vanuit het station de binnenstad zo beter konden vinden. Er staat al een goed zichtbaar icoon:

de OLV toren. Een goede zakelijke discussie hierover is nooit ontstaan en werd afgehouden. De deal kon niet worden opengebroken, zo lijkt het.

Technische experts

We vragen ons nu af of dit negatieve mensbeeld niet past bij een technische expert-cultuur waarbij omwonenden worden gezien als leken met weinig terzake doende kennis. De expert heeft 'ervoor doorgeleerd' en wordt in zijn procesgang belemmerd. 'Leken moet je niet al te wijs maken'. Die moet je 'verwennen' met minimale informatie, zoals in de gelekte mail stond.

Schijnheilig

Je vroeg je af of wij dan geen vooroordelen en negatieve beelden hadden richting gemeente en ontwikkelaars. 'Nee' was ons antwoord. Alsof een 'ja' een goede legitimering zou zijn voor laatdunkendheid. We schieten niets op met zwart afschilderen van onze tegenspelers. Je kon het haast niet geloven. Kennelijk beschouwde jij vooroordelen en negatieve beeldvorming als normaal. Ja, normaal in een hiërarchische, van binnen naar buiten, top-down cultuur. Niet normaal en absoluut onwenselijk wanneer je bottom up processen, co-creatie en het stimuleren van buiten naar binnen denken wil stimuleren.

Not in my backyard, please!

Op 27 januari lazen we in de krant dat minister Hugo de Jonge een einde wil maken aan de not-in-my-backyard cultuur bij omwonenden. 'Niet nóg meer vertraging!' verzucht hij begrijpelijk. Hij stelde voor om de bezwaar procedure in te perken tot één bezwaarmogelijkheid. Interessant! Kennelijk wijt hij vertraging vooral aan de 'lastige', procederende omwonenden. Maar zou het ook niet zo kunnen zijn dat zij lastig gemaakt worden door georganiseerd wantrouwen - vs. De Menselijke Maat -, onuitvoerbare, vage wetten en besluiten. Plus ontwikkelaars die zich blindstaren op rendement. Form follows money. We denken dat hij participatie hiermee onnodig in een kwaad daglicht zet. Hopelijk gaat de nieuwe coalitie hiermee niet akkoord!

Over het beperkte nut van peilingen

Hoe weet je wat omwonenden denken? We bespraken het beperkte - vond jij overigens niet - nut van interviews om de mening van omwonenden te peilen. Het laten uitvoeren van interviews door een extern bureau werkt niet relatie- en co-creatie bevorderend. Afgezien nog van methodische problemen. Hoe voorkom je dat je eruit krijgt wat je erin stopt? Hoe kom je in gesprek met de non-respondenten? Wij hielden een pleidooi voor dialoog, voor diepte interviews, gezamenlijke excursies, keukentafelgesprekken met burgers en maatschappelijke geledingen. Dat past bij co-creatie. Dat past bij tegenmacht organiseren. Peilingen kunnen een goede aanvulling zijn.

Draagvlak

We zeiden: gebruik onze kennis en die van maatschappelijke geledingen. Want samen is er meer kans op een betere besluitvorming en meer maatschappelijk draagvlak. Probeer elkaar minstens te snappen. Betrek arm en rijk, jong en oud, laag en hoogopgeleid, man en vrouw, zwart en wit. Nu is participatie te veel een zaak van senior witte hoogopgeleide mannen, die vervolgens beschuldigd worden van 'pensionado gezeur' (zie de gelekte mail). Betrek komende generaties proactief bij ontwikkelingen. We vonden dat een taak voor een project manager. Dat wilde jij ook, maar hoe dan? We bespraken opties als burgerberaad - al dan niet in afgeslankte vorm - en klankbordgroepen. Plus gezamenlijke excursies naar andere steden en keukentafelgesprekken. We hadden het niet over referenda. Maar daaraan kleven dezelfde bezwaren als aan peilingen.

Weeffout

We drongen wederom aan op een integrale gebiedsvisie, alleen al - dat werd ons tijdens dit gesprek pijnlijk duidelijk - omdat bewoners en burgers geen poot hadden om op te staan wanneer er geen integrale gebiedsvisie is. Participatie is een doodgeboren kindje wanneer participatie wordt georganiseerd door de ontwikkelaar. Omwonenden komen in een rare positie. Ze krijgen mondjesmaat info. Ze worden gestereotypeerd. Er is wantrouwen en er blijken onjuiste aannames. Bewijs maar eens dat wat je zegt geen ordinaire weerstand tegen verandering is.

Om participatie geen papieren tijger te laten worden had er een integrale gebiedsvisie, door de Raad goedgekeurd, moeten liggen. Marktpartijen hoor je volgens ons - en anderen - via de Raad en de betrokken wethouder te controleren. Niet via een supervisor die nota bene betaald wordt door de marktpartijen. We geloven echt wel dat de supervisor haar best deed, maar we denken ook dat zij een onmogelijke taak heeft geaccepteerd. We vragen ons ook af of de Raad te naïef was. Ook de HER wordt door de ontwikkelaar geregeld. Keurt ook hier de slager zijn eigen vlees? *Nee, zei Rutger Dijksterhuis op 23 januari: 'ik keur' en zet het door naar de Raad.* De hoogbouwvisie - best een goed verhaal, jammer van de SAM uitzondering - werd gebruikt als een soort integrale gebiedsvisie.

Van wie is de stad? Wat voor stad in 2050?

Het AD peilt momenteel onder inwoners hoe Amersfoort eruit moet zien in 2050. Een Manhattan aan de Eem? Een groot gezellig dorp? Een UNESCO stad? Een soort Rotterdam of meer een Amsterdamse grachtengordel? Blijkbaar is in de Raad niet vastgesteld waar Amersfoort heen moet in de komende 30 jaar. Was deze visie dan geen belangrijk onderwerp voor democratische besluitvorming in de Raad? Wanneer de politiek en het bestuur geen visie hebben, bepalen marktpartijen waar het heen gaat in Amersfoort. Dan hebben omwonenden geen poot om op te staan. Dan is de stad van de technocraten. Iedereen ervaart de druk om veel woningen te bouwen. Iedereen zegt te willen bouwen aan 'een mooie, leefbare stad voor de komende generaties'. Maar wat voor stad is dat dan? En van wie is die stad?

Kruimelen

Het bestemmingsplan wijzigen: dat noemden wij de 'omgekeerde wereld'. S.v.p. niet kruimelen. Niets aanpassen omdat marktpartijen dat zo graag willen. Zij moeten zich, denken wij, voegen binnen het bestaande, door de Raad goedgekeurde bestemmingsplan en wanneer dat hen te weinig oplevert, dienen zij af te zien van koop en ontwikkeling. We beseffen dat de politiek ten einde raad was na een aantal mislukte projecten aan het begin van de Utrechtseweg. Ondertussen nam de druk om veel woningen te bouwen alleen maar toe. Er moest verdicht worden om groen buiten de stad te sparen. Nogmaals: dat kan zonder 17 lagen hoogbouw. Want met middelhoog realiseer je ook genoeg bouwvolume én blijven de zichtlijnen van en naar de OLV toren en de middeleeuwse stadskern gerespecteerd.

Hoogbouwvisie in de praktijk

We constateerden dat de hoogbouwvisie door de ontwikkelaars, de projectmanager en de supervisor naast zich zijn neergelegd. SUNCOURT is te hoog. SOPHIE is te hoog en SAM is veel te hoog maar ... daarvoor is een uitzondering gemaakt. Het was nóg hoger zei je, maar daar had de gemeente gelukkig een stokje voor gestoken. Bij gebrek aan een integrale gebiedsvisie was de Hoogbouwvisie onze laatste strohalm totdat bleek dat werd afgeweken van de Hoogbouwvisie.

Nieuwe bestuurscultuur

Tenslotte: het woord 'opvoeden' viel 23 januari. Met name het opvoeden van marktpartijen. Maar niet alleen zij moeten worden opgevoed in de Nieuwe Bestuurscultuur. Ook bestuurders en technische experts binnen en buiten het Stadhuis. Daar is 'radicaal zelfonderzoek' voor nodig, lezen we in het NRC. Maar laten we eerst maar

eens beginnen om met elkaar in gesprek te komen en te blijven, juist wanneer je vindt dat de ander 'lastig' doet en onzin uitkraamt. Probeer de ander op zijn minst te snappen.

Tenslotte: hoe voed je ons omwonenden op? We schreven het al: door hen proactief te helpen om samen met de ontwikkelaars een goed verhaal te maken. (Vgl. Common Woods project). Werk samen aan een goed verhaal dat komende generaties aanspreekt. Vertraag aan het begin om een goede relatie op te bouwen en voorkom zo - veel meer - vertraging aan het einde door eindeloos procederen.

Paul Meijer BBN Johan Riemersma BBN

Omgevingsvisie. Brief van Johan en Jenna: Paul Meijer en Johan Riemersma kijken hier nog even naar.

Buurtbudget: Alle aanvragen gaan het beschikbare buurtbudget ver te boven. Paul Meijer, Jan Bronius en Hans Wels beoordelen de aanvragen en bepalen wie welke bijdrage in 2023 gaat krijgen.

Training: Belangrijkste punt: we moeten verjongen. Verder geen echt antwoord op de vraag hoe we meer invloed kunnen uitoefenen. We hebben geen invloed op de procedures bij de gemeente en je komt met netwerken niet zo ver.

Rondje werkgroepen:

- **Nieuwe bewoners:** op 18 februari geen nieuwe bewoners binnenstad gesproken. Door de AVG kunnen wij ook niet beschikken over adressen nieuwe bewoners via de gemeente. Is er geen alternatief? Bezorgers zouden eventueel in de gaten kunnen houden als er nieuwe bewoners zijn en daar altijd het BBN Nieuws kunnen bezorgen.
- **Openbare ruimte:** Binnenkort overleg over proef met inrichting Hof.
- **Groen:** oproep komt 'waar is plek voor een boom' en wordt nagedacht over de mogelijkheid van groenstroken en verticaal groen in de binnenstad. Eventueel met plan naar indebuurt033 voor aanvraag subsidie.
- **Goeie Buren:** geen nieuws.
- **Buurtbudget:** zie hierboven.
- **Communicatie:** aan bijdragen stadsdichters voor het BBN Nieuws wordt gewerkt.
- **Duurzaam binnenstad:** blijft probleem, waar kunnen we eventueel nog terecht?
- **Binnenstad overleg:** nog geen bijeenkomst geweest.

Rondvraag: geen punten.

Vergaderingen 2023: 18 april, 16 mei, 20 juni, 18 juli, 19 september, 17 oktober, 21 november en 19 december.